

בבית המשפט העליון

ע"פ 2186/23

לפני: כבוד השופטת ר' רונן

המערער: סאלם אבו עאנם

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע בע"פ
11125-03-23 מיום 14.3.2023 שניתנה על ידי כב' השופט
נ' אבו טהה

בשם המערער: עו"ד אלירן בלוטמן

בשם המשיבה: עו"ד איתמר גלבפיש

תאריך הישיבה: כ"ב באדר התשפ"ג (15.03.23)

החלטה

1. לפניי ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט נ' אבו טהה) בע"פ 11125-03-23 מיום 14.3.2023 בה נדחתה בקשת המערער לעיכוב ביצוע רכיב המאסר שהוטל עליו בגזר דינו של בית משפט השלום לתעבורה בבאר שבע (כב' השופטת א' ג'רבי) בגמ"ר 3124-05-15.

רקע והליכים קודמים

2. ביום 12.9.2022, לאחר ניהול הליך הוכחות, הרשיע בית משפט השלום לתעבורה בבאר שבע את המערער בשמונה עבירות של גרם מוות ברשלנות לפי סעיף 64 לפקודת התעבורה, התשכ"א-1961 בצירוף עבירה לפי סעיף 326 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) ותקנות 8, 85(א), 85(ג), 85(ג)(4) ו-85(ו) לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961.

ביום 29.1.2023 גזר בית משפט השלום לתעבורה את דינו של המערער והשית עליו, בין היתר, שבע שנות מאסר.

3. על פי עובדות כתב האישום, ביום 3.2.2015 נהג המערער בסמוך לשעה 14:25 בכביש 31 בין צומת שוקן ללהבים, ברכב משא תומך מסוג סקניה (משאית), אליו היה מחובר נתמך. על גבי הנתמך הוביל המערער שני טרקטורים, שלכל אחד מהם הייתה מחוברת קלסטר (מכונה חקלאית להפיכת קרקע). המטען חרג מרוחב המשאית. בהגיעו של המערער לקילומטר ה-31 (קטע כביש מעוקל בו בוצעו עבודות) פגעה הקלסטר באוטובוס נוסעים אשר הגיע מהנתיב הנגדי (מול כיוון המערער). כתוצאה מחדירת הקלסטר לאוטובוס מצאו את מותן שמונה נוסעות.

ביחד עם המערער הואשמו בכתב האישום ארבעה נאשמים נוספים: חברת "עוז מסע בע"מ" (להלן: החברה), שבבעלותה ובאחריותה היו המוביל והנתמך נשוא התאונה; רפאל כחלון, מנכ"ל החברה, שהיה ממונה על הנאשמים 3-4 ועל המערער; אורן אליהו, סמנכ"ל תפעול בחברה ונחום גלעד, קצין הבטיחות בחברה.

4. ביום 6.3.2023 הגיש המערער לבית המשפט המחוזי בבאר שבע הודעת ערעור כנגד הכרעת הדין ולחילופין כנגד גזר הדין של בית משפט השלום לתעבורה. במסגרת הודעת הערעור ונוכח היקף התיק ומורכבות הטענות, הוגשה בקשה להגשת נימוקי ערעור מפורטים עד ליום 13.5.2023. בית המשפט המחוזי נעתר לבקשה והורה על מתן ארכה כמבוקש.

בד בבד עם הגשת הודעת הערעור הגיש המערער בקשה לעיכוב ביצוע רכיב המאסר בגזר דינו של בית משפט השלום לתעבורה. לאור התנגדות המשיבה, נקבע דיון בבקשה ליום 13.3.2023, וביום 14.3.2023 דחה אותה בית משפט קמא.

5. בהחלטתו, קבע בית משפט קמא כי בשלב זה אין ביכולתו להעריך את סיכויי הערעור לאשורם. עם זאת נקבע כי בפני המערער תעמוד משימה לא קלה לשם הוכחת ערעורו. זאת משום שהכרעת הדין של בית משפט השלום לתעבורה מפורטת ומנומקת, ומבוססת בעיקרה על הכרעות עובדתיות, הערכת ראיות והעדפת גרסה עובדתית אחת על פני אחרת. כך, נקבע כי על פני הדברים לא נראה שנפלה טעות מהותית ובולטת לעין בהערכת המהימנות או כי הערכאה הדיונית אימצה גרסה מופרכת או חסרת היגיון. מכאן שלא ניתן לקבוע כי טענות הערעור שומטות את התשתית שבבסיס הכרעתו של בית משפט השלום לתעבורה.

בית משפט קמא הוסיף וקבע כי אין בשיקולים הנוספים עליהם הצביע המערער – חלוף הזמן, היעדר מסוכנות, היעדר חשש להימלטות והתייצבות לכלל הדיונים במשפט – כדי להטות את הכף לטובת עיכוב ביצוע עונש המאסר. זאת בשים לב לחומרת

המעשים ולתוצאה הקשה והטרגית. בית משפט קמא קבע כי המערער יתייצב לתחילת ריצוי עונשו ביום 15.3.2023 בשעה 10:00.

על החלטה זו הוגש הערעור שלפניי. ביום 15.3.2023, עם הגשת הערעור על החלטת בית משפט קמא לעניין עיכוב הביצוע לבית משפט זה, הוריתי על עיכוב ביצוע תחילת עונש המאסר עד להחלטה אחרת.

טענות המערער

6. המערער טוען כי התנאים לעיכוב ביצוע עונש מאסר שנקבעו בע"פ 111/99 שוורץ נ' מדינת ישראל (להלן: הלכת שוורץ) – חומרת העבירה ונסיבות ביצועה; אורך תקופת המאסר שהושתה על הנדון; טיב הערעור וסיכויי הצלחתו; עברו הפלילי של הנדון והתנהגותו במהלך המשפט; נסיבותיו האישיות של הנדון; והיות הערעור על חומרת העונש – מתקיימים בעניינו. זאת, בנוסף לנסיבותיו הייחודיות של המקרה.

באשר לחומרת העבירה ונסיבות ביצועה – נטען כי העבירה בה הורשע המערער – גרימת מוות ברשלנות, אינה טומנת בחובה מודעות או כוונה פלילית. לכן, מטבעה המסוכנות העולה ממנה אינה זהה לעבירות בעלות יסוד נפשי של מודעות אשר גורמות למותו של אדם. זאת מבלי להקל ראש בחומרת העבירה.

באשר למשך תקופת המאסר שהוטלה על המערער – נטען כי אמנם מדובר בתקופה לא קצרה (שבע שנים). עם זאת, יש לתת ביטוי לכך שמדובר במאסר ראשון, ובמערער נטול עבר פלילי, בן 64, סב לשמונה נכדים.

באשר לסיכויי הערעור – נטען כי סיכויי הערעור טובים. זאת, כיוון שהערעור מוגש כנגד הכרעת הדין, ונסוב סביב קביעותיו של בית משפט השלום לתעבורה אשר שללו כל אחריות הן מצד נהג האוטובוס והן מצד נהג רכב הליווי המשטרתי שנסע לפני המשאית בה נהג המערער, כמו גם מנאשמים נוספים שלאור רשלנותם הורשעו באותו התיק. המערער טוען כי רשלנותו של רכב הליווי המשטרתי היא גבוהה – שכן רכב הליווי המשטרתי הקדמי נטש את המערער אשר נותר לנסוע בכביש ללא ליווי קדמי. רכב הליווי הקדמי היה אמור להתריע ולדאוג לביטחונם של כלי הרכב המגיעים ממול (כמו האוטובוס). רשלנות זו, כך נטען, היא חמורה עד כדי ניתוק הקשר הסיבתי בין רשלנות המערער לבין קרות התאונה.

עוד הצביע המערער בבקשתו הנוכחית על קביעות של בית משפט השלום לתעבורה שלשיטתו סותרות זו את זו. בנוסף הוא טען כי לא ניתן לראותו כרשלן הבלעדי

כפי שקבע בית משפט השלום לתעבורה. זאת מאחר שבתיק הורשעו ארבעה נאשמים נוספים בעבירות הקשורות לגרימת התאונה באופן ישיר. במסגרת הסדרי טיעון הוטלו על נאשמים אלה עונשים קלים משמעותית מזה שהוטל על המערער (עונשים של מאסר על תנאי בלבד ותשלום פיצוי למשפחות נפגעות העבירה בו חויבה החברה).

באשר לעברו הפלילי של המערער – המערער טוען כי במשך כל שמונה השנים שבהן התנהל ההליך לא שהה בתנאים מגבילים ולא נעדר משום דיון, לא הוצאו נגדו צווי הבאה ולא עלה כל חשש שיימלט מהדין. מכאן ניתן ללמוד כי הוא מכבד את בית המשפט, מציית לדין ומקיים את הוראותיו.

7. המשיבה התנגדה לבקשה. בא כוח המשיבה טען כי הכלל הוא כי יש להתחיל בביצוע עונש מאסר ללא עיכוב. לגישתו, אין מקום במקרה דנן לסטות מהכלל הזה. זאת קודם כל לאור העובדה שסיכויי הערעור אינם גבוהים שכן מדובר, כך נטען, בערעור שהוא עובדתי בעיקרו. עוד טען בא כוח המשיבה כי גם אם היו גורמים אחרים שהתרשלו, אין בכך כדי לנתק את הקשר הסיבתי בין התרשלותו של המערער לבין התאונה, כל עוד מדובר בעניינים שהמערער יכול היה לצפות אותם.

מעבר לכך נטען כי על המערער הוטל עונש מאסר ארוך וממושך, וגם מטעם זה אין מקום לקבל את בקשתו. ב"כ המשיבה ביקש להביא לידי ביטוי גם את האינטרס של משפחות הנפגעות בכך שהמערער יתחיל בריצוי עונשו.

דיון והכרעה

8. כידוע, הכלל הוא כי על הנאשם להתחיל לרצות את עונשו מיד לאחר גזר דינו, וכי עיכוב הביצוע יהיה בנסיבות מיוחדות וחריגות שיש בהן כדי לגבור על האינטרס הציבורי ביעילות המשפט הפלילי ובאכיפה מיידית של גזר הדין (ראו למשל ע"פ 5829/21 קירשנבאום נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (19.10.2021); ע"פ 151/21 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (19.1.2021)). בבואו לבחון התקיימותן של נסיבות מיוחדות וחריגות כאמור על בית המשפט להביא בחשבון מספר שיקולים שנקבעו בהלכת שוורץ שנזכרה לעיל: חומרת העבירה ונסיבות ביצועה; תקופת המאסר שנגזרה על הנאשם; טיב הערעור וסיכויי הצלחתו; עברו הפלילי של הנאשם והתנהגותו במהלך המשפט; נסיבותיו האישיות של הנאשם; והשאלה האם מדובר בערעור על חומרת העונש.

9. יישום השיקולים הללו לנסיבות המקרה דנן מביאה לטעמי למסקנה לפיה יש להיעתר לבקשה. ראשית, אין למעשה מחלוקת כי למערער, שהוא בן 64, אין עבר פלילי

למעט מעורבותו באירוע המזעזע של התאונה נושא הערעור. כן אין מחלוקת כי במהלך כל התקופה הארוכה בה התנהל משפט, המערער לא נעדר מהדיונים, ולא עלה חשש כי יימלט מאימת הדין. גם המשיבה אינה טוענת אחרת. עוד יש להוסיף כי במהלך כל תקופת ניהול המשפט, גם לא הוטלו על המערער תנאים מגבילים, ואף בכך יש כדי ללמד על כך שהמשיבה לא הייתה סבורה כי נשקף ממנו סיכון כלשהו.

10. עניין משמעותי נוסף שיש להביא בחשבון הוא העובדה שגם לו היה המערער מתחיל לרצות את עונשו כבר עתה, הרי שמדובר בריצוי עונש בחלוף תקופה של כ-8 שנים לאחר התאונה, פרק זמן ממושך מאוד ללא ספק. השיקול של "מידיות הענישה" איננו אם כן שיקול משמעותי בנסיבות המקרה דנן. בית המשפט ציין בעבר כי חלוף הזמן מאז ביצוע העבירות יכול להטות את הכף לטובת קבלת בקשה לעיכוב ביצוע כאשר כפות המאזניים מעוינות, בעיקר כאשר הנאשם לא נעצר או נשלח לחלופת מעצר לכל אורך התקופה. (ראו ע"פ 613/23 סלימאן נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (2.2.2023)). ואכן זהו המצב בענייננו.

11. אכן, העונש שהוטל על המערער הוא עונש חמור וממושך מאוד. משכך, אם הכרעת הדין בעניינו תיוותר בעינה, הרי שגם אם ערכאת הערעור תמצא לנכון להתערב בעונש (ואינני מחווה כל דעה ביחס לכך), אין זה מן הנמנע כי יהיה על המערער לרצות תקופת מאסר משמעותית. ואולם, המערער איננו מערער רק על חומרת העונש אלא גם על הכרעת הדין. אכן, קשה לקבוע בשלב זה כי סיכויי הערעור שלו הם גבוהים. מדובר בהכרעת דין ארוכה, מפורטת מאוד ומורכבת. יחד עם זאת, המערער טרם הגיש את נימוקי הערעור המפורטים, והוא הפנה בבקשתו הנוכחית רק לעיקרי הטענות שהוא יבקש להעלות במסגרת ערעורו.

משכך, וכפי שציין בית המשפט המחוזי בהחלטתו נושא הבקשה דנן, קשה להעריך את סיכויי הערעור לאשורם. בית המשפט המחוזי ציין עם זאת כי בפני המערער תעמוד משוכה לא פשוטה, לאור הכרעת הדין המפורטת והמנומקת. בכלל זה בית המשפט השלום לתעבורה העדיף גרסה עובדתית אחת על פני חברתה, ואף דחה את ממצאי חוות דעת המומחה מטעם ההגנה והעדיף את חוות דעתו של מומחה המאשימה. בית המשפט המחוזי ציין כי על פני הדברים לא נראה כי נפלה טעות מהותית ובולטת לעין בהערכת המהימנות; ולא ניתן לכן לומר כי טענות הערעור משמיטות את התשתית מתחת להכרעתו של בית המשפט השלום לתעבורה.

12. אכן, המשוכה שתעמוד בפני המערער במסגרת הערעור איננה פשוטה. פסק דינו של בית המשפט השלום לתעבורה הוא אכן מפורט מאוד, והוא ניתן לאחר שנים רבות של דיון, שמיעת ראיות ועדויות והתרשמות מהם. יחד עם זאת, לא ניתן לשלול כבר בשלב זה את האפשרות כי המערער ישכיל לשכנע את ערכאת הערעור בטענותיו – ואם יעשה כן, הדבר עשוי (גם אם הסיכוי לכך נמוך) להביא לזיכוי. מובן כי אם יזוכה המערער, העובדה שייאלץ קודם לכן לרצות עונש מאסר היא בעייתית מאוד. היא בעייתית תמיד, ובעייתית שבעתיים כאשר מדובר במי שזהו לו המאסר הראשון בחייו, כאשר הוא בן 64 שנים.

13. אין די בכל אלה כדי להורות בהכרח על עיכוב ביצוע תחילת ריצוי העונש. אלא שלכך מצטרפים הדברים שנאמרו על ידי לעיל – העובדה שלא נטען כי נשקפת כל סכנה של הימלטות של המערער מאימת הדין או כל סכנה אחרת מכך שריצוי עונשו יידחה; והעובדה שמדובר בעבירה שבוצעה לפני שנים רבות. צירופם של כל אלה מצדיק את המסקנה לפיה יש לדחות את ריצוי עונש המאסר של המערער כדי לאפשר לו, בטרם הוא יתחיל לרצות אותו, למצות את הליכי הערעור ולהעלות בו את כל טענותיו.

14. לכן, לאור כל האמור לעיל, אני מקבלת את הבקשה ומורה על עיכוב ביצוע עונש המאסר של המערער עד למתן פסק דין בערעור בעניינו.

ניתנה היום, כ"ג באדר התשפ"ג (16.3.2023).

ש ו פ ט ת